

УДК 677.076

Олена ЧЕПЕЛЮК,

доктор технічних наук, професор, завідувач
кафедри дизайну
Херсонського національного технічного
університету

Анна ЧОРНОСТАН,

магістр з технології та дизайну тканин та
трикотажу

ДЕКОРАТИВНІ ЕФЕКТИ В ОДЯЗІ ТА АКСЕСУАРАХ З ПОВСТІ

Чепелюк О., Чорностан А. Декоративні ефекти в одязі та аксесуарах з повсті.

У даній статті наведено та класифіковано за технологією виготовлення основні способи отримання декоративних ефектів в одязі та аксесуарах з повсті. Виділено ряд дизайнерів одягу і визначено способи, які вони використовують для отримання декоративних ефектів в одязі та аксесуарах з повсті. Встановлено, що серед них найпопулярнішими є створення об'ємних елементів у процесі валяння та використання тканини для декорування як по всій поверхні, так і створення гребнів, квітів.

Ключові слова: повсть, вовна, нунофелт, фліс, префелт, карвінг, ламінування.

Chepelyuk O., Chornostan A. Decorative Effect in Clothing and Accessories Made from Felt.

This article lists and classified the main methods of obtaining decorative effects in the clothing and accessories made of felt by manufacturing techniques. It identifies a number of fashion designers and identified ways which they use for obtaining decorative effects in the clothing and accessories made of felt. It was established that the most popular among these are the obtaining of volume elements during felting and use a fabric for decoration of the surface, and for create ridges, flowers, etc.

Key words: felt, wool, nunofelt, fleece, prefelt, carving, lamination.

Чепелюк Е., Чорностан А. Декоративные эффекты в одежде и аксессуарах из войлока.

В данной статье приведены и классифицированы по технологии изготовления основные способы получения декоративных эффектов в одежде и аксессуарах из войлока. Выделен ряд дизайнеров одежды и определены способы, которые они используют для получения декоративных эффектов в одежде и аксессуарах из войлока. Установлено, что среди них самыми популярными являются создание объемных элементов в процессе валяния и использования ткани для декорирования как по всей поверхности, так и создание гребней, цветов.

Ключевые слова: войлок, шерсть, нунофелт, флис, префелт, карвинг, ламинирование.

Постановка проблеми. Виготовлення виробів у техніці валяння набуває все більшої популярності. Це зумовлено широкими можливостями, що надає майстрам повсть. Технологія її виготовлення дозволяє створювати побутові декоративні та утилітарні предмети, одяг та аксесуари з поверхнями будь-якої форми без необхідності членувань. Відсутність швів виключає обмеження, що накладаються на конструкцію в процесі проектування і виникають при роботі з іншими традиційними матеріалами. Крім того, при виготовленні виробів з волокон тваринного походження – вовни в майстрів виникають

особливі тактильні відчуття, що зумовлюють гармонізацію внутрішнього світу, стабілізацію кров'яного тиску, зниження нервового напруження. Вказані причини призвели до зростання інтересу до повсті. В даній галузі працює велика кількість майстрів, які розробили ряд способів декорування виробів повсті. Вказаний матеріал потребує систематизації.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Для того, щоб отримати повністю з заданими параметрами, необхідно обрати відповідну сировину [1]. На другому етапі доцільно визначити вид розкладання волокон [2]. Наприклад, найбільш еластичні

полотна отримують при використанні діагонального виду розкладання, найменш еластичні – при використанні ортогонального виду розкладання. Ще одним фактором, що впливає на властивості повсті, є наявність шару з тканини, що армує. З кінця минулого століття набув розвитку напрям у виготовленні повсті, армованої тканиною – нунофелт, техніки якого докладно розглянуті в роботах [3, 4]. Важливою є використовувана техніка валяння. Переважна більшість майстрів наголошує на необхідності виготовлення зразків з дотриманням всіх технологічних параметрів [5]. Тільки після їх вибору доцільно обирати техніки декорування повсті.

Метою дослідження є класифікація способів декорування виробів з повсті та визначення частоти їх використання різними майстрами.

Межі дослідження. В роботі розглянуто роботи авторів з України та інших країн світу, що займаються виготовленням одягу та аксесуарів з повсті та працюють у різних техніках.

Виклад основного матеріалу. Відомо, що властивості виробів з вовни залежать від виду, тонини, довжини волокон використаної вовни, виду розкладання, властивостей супутніх матеріалів та використовуваної технології валяння. Вказані параметри дають можливість отримувати вироби з заданими міцністю, жорсткістю, драпіюемістю, формостійкістю. Після вибору матеріалу та технологічних параметрів виготовлення повсті перед майстром постає питання отримання декоративних ефектів.

Унікальні властивості повсті дозволяють не тільки декорувати верхній шар виробу, але й надають можливість отримання об'ємних елементів з самої повсті: джгутів, пластин, потовщень та ін. Вказану техніку при створенні аксесуарів використовують Maria Friese, Andrea Graham та Atsuko Sasaki. При цьому митці виготовляють заготовки з вовни, залишаючи один край незваляним. У подальшому цей край з волокнами інтегрується у виріб.

Існує ще один спосіб отримання декоративного ефекту в процесі валяння: карвінг. Суть його полягає в тому, що між шарами вовни вставляється блокіратор і

після певної кількості циклів увалювання він вилучається. Шари, що були розділені блокатором, не зчіплюються між собою. Таким чином отримують кратери, видовжені лінії з краями, що виступають, ділянки іншого щодо верхнього шару кольору. Яскравим прикладом використання такої техніки є роботи харківської майстрині з міжнародним визнанням Діани Нагорної. Крім того, вона експериментує з технікою, що розроблено для фарбування тканин – шиборі. Виконуються роботи в даній техніці в декількох варіантах. У першому в попередньо зваляний шар вовни вкладають об'ємні блокатори: камінці, гудзики, кульки і фіксують їх ниткою або резинкою, проходить процес довалювання, блокатори виймаються. Отримати хвилясту поверхню можна зчепивши шар повсті середнього ступеня увалювання біндерами, шляхом зшиття голкою, складання між шарами плівки з подальшим їх усуненням.

Широко використовується спосіб отримання графічного полотна шляхом комбінування вовни різних кольорів на етапі розкладання волокон або зчепленням фрагментів префелту (Charlotte Buch, Lisa Klakulak). При розкладанні волокон не рівномірним шаром, а з просвітами, утворюють ажурні полотна.

Художній потенціал повсті зумовлений широким спектром способів його декорування. Наприклад, вироби з повсті декоруються довгими волокнами вовни – флісом. Вказані волокна інтегруються в повсть одним кінцем, утворюючи так зване «Еко-хутро», яке за зовнішнім виглядом не поступається справжньому. Даний спосіб використовує Ніна Демідова.

Аксесуари, виконані Atsuko Sasaki з об'ємними елементами з повсті

У поверхневий шар вводять волокна, або нитки натурального походження (шовк, бавовну, льон), хімічні (віскозу), синтетичні. Вказані волокна та нитки мають коефіцієнт усадки менший за коефіцієнт усадки вовни, майже не зменшуються в розмірі і утворюють на поверхні хвилясті лінії.

В якості підкладу армуючого шару та декору використовують тканини та трикотажні полотна з натурального, хімічного та синтетичного шовку, тонкого льону та бавовни. Визнані в світі дизайнери одягу Лара Соболева, Jenny Hill використовують шовкові тканини, що зчіплюються з вовною і утворюють глянцеvu поверхню. Часто шовк фарбують або розписують у техніці батік (Лара Соболева). Перспективним є контактне фарбування шовку рослинами та іржею. Втім, якщо Vilte Kazlauskaite та Ірит Дулман фарбують контактним методом шовк, який використовують для декорування повсті, то Brita Stein фарбує готовий виріб. Світлана

Вронська та Валентина Костецька декорують вироби трояндами, гребнями з шовку та ін.

Вітражна техніка полягає у з'єднанні шматочків тканини за допомогою вовни – утворюються ажурні вироби. Тканина може «затискатися» вовною або накладатися на неї.

Ніна Демідова та Fiona Duthie використовують техніку ламінування, яка полягає у вкладанні між шарами тканини та вовни елементів з матеріалу, що не привалюється до вовни. В даних місцях утворюються опуклості і шовк не змінює забарвленості від проникнення крізь нього волокон вовни.

Поширене введення в повсть каміння, скла та металічних предметів. Вказані матеріали використовує Lisa Klakulak та Andrea Graham при виготовленні аксесуарів. Вишивання в традиційних техніках нитками та бісером, аплікація, фарбування та розпис – далеко не повний перелік способів створення декоративних ефектів у валянні.

Використання способів отримання декоративних ефектів дизайнерами одягу та аксесуарів

Спосіб отримання декоративних ефектів	Техніки створення декоративних ефектів у процесі валяння					Декорування з використанням текстильних матеріалів					Декорування з використанням нетекстильних матеріалів	Вишивка нитками та бісером
	створення графічних зображень з вовни різного кольору	карвінг	об'ємні елементи з повсті	шиборі	ажур	еко-хутро (фліс)	волокон з низьким коефіцієнтом усадки	пряжі	тканин, трикотажу, повсті (префелту)	ламінування		
Дизайнер одягу та аксесуарів												
Діана Нагорна		+	+	+			+	+	+	+	+	+
Лара Соболева	+		+				+	+	+	+		
Світлана Вронська		+	+	+			+	+	+	+	+	+
Ніна Демідова	+	+	+	+	+		+	+	+	+		
Олена Устинова							+	+	+	+		
Валентина Костецька		+	+				+	+	+			
Irena Levkovich			+		+		+	+	+			+
Atsuko Sasaki	+	+	+									
Andrea Graham	+	+	+	+	+						+	
Charlotte Buch	+	+	+	+	+		+		+	+		
Lisa Klakulak	+	+	+		+			+	+	+	+	+
Brita Stein				+			+		+			
Fiona Duthie	+	+	+		+				+	+		+
Jenny Hill		+	+		+		+		+			+

ПРИМІТКА: кожен з авторів, що розглянуто в публікації, використовував всі з наведених технік як експеримент. У таблиці відображені ті з них, якими автори користуються найчастіше.

Аналіз даних, наведених у роботі, дозволяє класифікувати способи отримання

декоративних ефектів у виробах з повсті за технологією їх отримання:

Кольє *Andrea Graham*, декороване скляними намистинами

1. Використання технік створення декоративних ефектів з повсті безпосередньо при валянні:

- створення графічних зображень з волокон вовни різного кольору або з префелту;

- карвінг;
- об'ємні елементи з повсті (жгути, кулі, пластили);

- шиборі;

- ажур.

2. Використання текстильних матеріалів для декорування верхнього шару повсті в процесі валяння:

- волокон вовни (Еко-хутро, фліс);

- волокон, що мають низький коефіцієнт усадки: натурального походження (натуральний шовк малбері та туса, льон, коноплі, бамбук, тощо), хімічних (віскоза) та синтетичних (поліестер);

- пряжі (скрученої та фасонної);

- текстильних полотен (тканин, трикотажу, префелту);

- ламінування.

3. Використання нетекстильних матеріалів для декорування: бісеру, бусин, гудзиків, каміння та ін.

4. Традиційні техніки декорування, що використовуються після процесу валяння: вишивка, аплікація, складання полотен.

Окремо слід виділити валяння попередньо в'язаних полотен.

Висновок. У роботі виділено провідних дизайнерів одягу з різних країн світу. Визначено способи, які вони використовують для отримання декоративних ефектів в одязі та аксесуарах. Встановлено, що серед них користується популярністю створення об'ємних елементів у процесі валяння та

використання тканини для декорування як по всій поверхні, так і створення гребнів, квітів тощо. Запропонована класифікація способів отримання декоративних ефектів у виробках з повсті за технологією їх отримання.

Фрагмент роботи *Діани Нагорної*, виконаний у техніці «шиборі».

ЛІТЕРАТУРА

1. Жогова М.В. Анализ сырьевой базы для производства войлока / Жогова М.В., Шеромова И.А. // Современные проблемы науки и образования. – 2015. – № 1-2.; URL: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=20185>.
2. Зайцева Т.А. Анализ способов раскладки волокнистого холста с учетом свойств формируемых валяных полотен / Зайцева Т.А., Жогова М.В., Шеромова И.А. // Современные проблемы науки и образования. – 2015. – № 2-1. URL: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=21414>.
3. Фот Ж.А. Разработка рекомендаций по проектированию верхней одежды из авторских полотен, созданных в технике «нуновойлок» / Фот Ж.А., Фишер К.А. // сборник статей по материалам XLVI Международной научно-практической конференции «Технические науки – от теории к практике», (Россия, г. Новосибирск, 27 мая 2015 г.). – Россия, Новосибирск, 2015.
4. Фот Ж.А. Актуальные направления в текстильном дизайне. нуновойлок / Фот Ж.А., Фишер К.А. // сборник статей по материалам XL Международной научно-практической конференции «Технические науки – от теории к практике», (Россия, г. Новосибирск, 19 ноября 2014 г.). – Россия, Новосибирск, 2014.
5. Мокрое валяние / Волкова Е. [Электронный ресурс]. – Режим доступа.: <http://e-vo.me/wiki/mokroe-valyanie>.

Надійшла до редакції 14.10.2015.